

"Mida teha, kui laps ei kuula sõna ja sinu mõistus on otsas?"

Kadri Järv-Mändoja
Perekeskus Sina ja Mina
www.sinamina.ee

Mida teha?

- Mõtle, mis lapse sellist käitumist põhjustab?
- Otsi infot lapse arengu kohta.
- Õpi last kuulama (kontakti looma ja hoidma) ning tõhusalt kehtestama.
- Aruta muret õpetajaga või küsi abi spetsialistilt.

Võimalikud põhjused?

- Vajadused – väsimus, kõht tühi, palav, pissihäda, vähene liikumine, igavus jne.
- Vajadus kontakti järele – soov saada vanemalt tagasisidet, märkamist, hoidmist, füüsilist lähedust.
- Perepingete peegeldus – vanemate omavahelised suhted, vanema liigne stress, kurnatus või läbipõlemine.
- Arenguised iseärasused.

Kontakt!

- Kas ma olen lapse jaoks kohal? Saan muudele asjadele mõtlemata teda kuulata, tema vajadusi märgata, teda kallistada?
- Kui mu mõtted on mujal, olen mures, ülemäära stressis, väsinud, siis ma ilmselt ei ole kohal.
- Kui sageli juhtub, et ma tegelikult olen oma mõtetega eemal?
- Kas olen enda vajaadustega kontaktis? Märkan seda, mis minuga toimub?
- Kas ma oskan lapsele selgelt oma vajadusi väljendada?

Perepinged

- Perekond kui tervik – kõik mõjutavad kõiki.
- Muutus ühes pereliikmes toob kaasa muutused ka teistes liikmetes.
- Paarisuhte lahendamata konflikt või pikem rahulolematus mõjutab lapse käitumist.
- Muutused peres ja pere kohanemine.

Aju arengust ja ehitusest piltlikult

Ülemine ja alumine korrus

- Aju alumistes osades on eluks vajalikud funktsioonid (hingamine, pilgutamine, võitle-põgene reaktsioon aga ka hirm ja viha). Aitavad ellu jääda.
- Ülemine osa koosneb ajukoorest. Keerulisem mõtlemine, kujutlemine, planeerimine. Ülemine osa kontrollib tundeid ja kehas toimuvat, empaatia, moraali, enese mõistmine.
- Kui ülemine korrus küpsem, siis laps suudab enne mõelda ja siis tegutseda, saab aru tagajärgedest, teiste tunnetest.
- Ülemine korrus hoiab alumisel silma peal, hoiab tundeid ohjes.
- Alumine aga annab ülemisele enne otsustamist teada, mis kehas toimub.
- Alumine toimib juba sündides hästi. Ülemine küpseb u 25.a.
- Esimestel aastatel ja teismeeas areneb tohutult.
- Vanemad peavad seda teadma, et ootused lapsele oleks eakohased.

Aktiivne kuulamine

... on eriline viis peegeldada tagasi seda, mida teine inimene ütles.

... peegeldab minu muljet sellest, mida teine kogeb, mitte sellest, mida teine otseselt väljendab.

Aktiivne kuulamine on tagasiside kõnelejale, mille abil

- annan talle teada, et kuulan teda;

- kontrollin, kas sain tema sõnumist õigesti aru;
- aitan tal end paremini väljendada.

Aktiivne kuulamine

Miks minu merisiga suri?

Sa oled kurb?

Mina sõnumid

λ Räägib midagi minust endast ja ei sisalda teiste kohta käivaid tõlgendusi ja hinnanguid.

λ MS ei kõla rünnaku ja süüdistusena.

λ Jätab teisele ruumi tema oma arvamusel jaoks.

λ MS saatja võtab endale vastutuse oma siseseisundi eest ja jätab teisele vastutuse enesekontrolli eest.

λ Suhtlemine siiram, avatum, vähem manipulatsioonide.

Kehtestav mina-sõnum

1. Käitumise HINNANGUVABA kirjeldus

(väldi: mitte kunagi, alati, iga kord)

2. Käitumise MÕJU MINULE (konkreetne ja käegakatsutav).

Mul kulub: aega, raha, jõudu.

3. Minu TUNDED käitumise suhtes.

Lugemiseks

- Tasuta e-koolitused karistamisest ja perest

<http://www.sinamina.ee/e-koolitused>

- I. Filliozati raamatud „Minu mõistus on otsas“ ja „Ta teeb seda meelega“

<https://www.apollo.ee/catalogsearch/advanced/result/?autor=Isabelle+Filliozat>

Siegel ja Bryson „Lapse ajukeskne

kasvatus“ <https://www.apollo.ee/lapse-moistuse-areng.html>

- Meditatsiooniplaat lastele „Lapse rõõmuks“

<https://www.apollo.ee/lapse-roomuksmeditatsiooniplaat-cd.html>

- Tunnetekaardid

<https://angelajakobson.wordpress.com/lausete-lopetamiseakaardid/>

Veebilehti (vaata ka Facebooki)

- Perekeskus Sina ja Mina www.sinamina.ee

- Tark Vanem <http://tarkvanem.ee/>

- Targalt internetis <http://www.targaltinternetis.ee/>